

Kärlek!

AV BILLY EHN

detta utrop var rubriken i höstas för ett tvärvetenskapligt symposium i Umeå där historiker och kulturforskare talade om "hjärtats angelägenheter". Vad är kärlek och hur kan man studera det som humanist?

Ämnet är ju inte precis okänt. Det är en allmänmänsklig erfarenhet, även om den uttrycks och upplevs på en mängd olika sätt. Dessutom översköljs vi dagligen av information, berättelser, litteratur, filmer och musik, som handlar om förälskelse och kärlek. Det är svårt, hur sann känslan än är, att till någon säga "jag älskar dig", utan att höra ett eko av film- eller romanrepliker. Den privata och intima kärleken är genomsyrad av offentliga bilder, normer och föreställningar. Som forskare bör vi därför se bakom stereotyperna och litet mer distanserat betrakta kärlekens skiftande innebörder och uttrycksformer genom historien och i olika kulturer.

Vad betyder då ordet "kärlek"? I en synonymordbok finner man ett trettio-tal definitioner, som avslöjar dess mångfald, alltifrån vänskap över brånad och passion till sex:

Förälskelse, öm låga, amour, tycke, betagenhet, kärlighet, svärmeri, romans, böjelse, lidelse, passion, tillbedjan, dyrkan, hängivenhet, uppslukande intresse, ömhet, sympati, varm känsla, deltagande, djup samhörighet, tillgivenhet, känslagemenskap, vänskap, älskog, erotik, lust, håg, sinnlighet, brånad, åtrå, begär, könsdrift, könsumgänge, sex.

Kärlek är alltså ett begrepp som täcker många olika slags känslor, relationer och beteenden. Beroende på personliga erfarenheter lägger vi nog alla in skiftande betydelser.

Under symposiet talades särskilt om *erotisk kärlek*, mellan män och kvinnor, men också mellan individer av samma kön. Där emot sades inte mycket om kärleken till barn, föräldrar, syskon, djur, bilar, naturen, fosterlandet, Gud, Allah, AIK eller Hammarby, till Diana, Back Street Boys och andra idoler.

En annan begränsning var att diskussionen handlade om hur människor uttrycker och symboliserar kärlek, i ord och toner, i handlingar och kroppsspråk. Det var den observerbara kärleken som fokuserades, inte själva känslan eller upplevelsen (hur man nu skall komma åt den), utan dess många "representationer".

Egentligen blev det en ganska oromantisk tillställning med akademiska idéutbyten kring kulturella, sociala och politiska aspekter på ämnet. Kärlek är som bekant inte enbart ljuvlig och lustfylld, den är kanske i ännu högre grad förenad med en massa elände, såsom hat, olycka och lidande. Den skapar många problem och är i sig själv ett problem. Det kan göra ont att älska och kärleken är ofta ambivalent: ingen väcker så starka både härliga och hemska känslor som den älskade.

Kärlek innebär hårt arbete, som de kloka

och erfarna vet. Detta har man insett i Örkelljunga. Där satsar kommunen på kärlek. I *Dagens Nyheter* fanns en rubrik för ett tag sedan: "Kärleken hjärtesak i Örkelljunga". Politikerna hade där räknat ut att det är en större hälsorisk att separera än att bli arbetslös. Det finns klara ekonomiska skäl till att få folk att hålla ihop sina äktenskap. Därför investerar kommunen nu i rådgivning och kurser om hur man håller kärleken vid liv. Så här sade en av de ansvariga till tidningsreportern:

Vi besiktar bilen varje år och lämnar in den på reparation. Men när det gäller att försöka leva tillsammans med den vi tycker om står vi utan hjälpmedel. Om relationerna börjar fungera i hemmet då kommer det också att bli bättre på våra arbetsplatser.

Det är väl inte alldeles säkert att vi som humanister kan bidra med kunskap som hål-

ler kärleken vid liv och får relationerna att "fungera" i Örkelljunga och på andra platser. Kanske är det inte heller vår uppgift. Men nog borde vi som forskare ha ett och annat att lära ut om kärleken som socialt och kulturellt fenomen, och därigenom sprida insikter om dess innebörder, villkor och krav under skiftande förhållanden. Det låter visserligen inte lika lockande att analysera kärlek som att själv vara svindlande kär — men det är åtminstone mindre riskabelt.

Artiklarna i det här numret av *Kulturella Perspektiv* är ett urval av föredragen på symposiet. Därutöver talade litteraturvetaren Anneli Bränström Öhman, etnologerna Lena Martinsson och Lena Gerholm, idéhistorikern Ronny Ambjörnsson samt historikerna Arne Jarrick, Jonas Liliequist och Svante Norrhem.